

Văn hóa lễ hội ở quận Bình Thủy- Nhìn từ góc độ quản lý Nhà nước

Văn Tuấn

Quận Bình Thủy, vùng đất “Địa linh nhân kiệt” có nhiều di tích văn hóa lịch sử cấp quốc gia, cấp thành phố và nhiều lễ hội lớn như: Lễ Kỳ yên thượng điền và Kỳ yên hạ điền đình Bình Thủy, lễ giỗ Thủ khoa Bùi Hữu Nghĩa, giỗ Tổ Hùng Vương... Những lễ hội này được Đảng bộ, chính quyền và nhân dân quận Bình Thủy duy trì, phát huy, tạo nên những nét văn hóa đặc trưng tại địa phương.

* Những lễ hội truyền thống

Hằng năm, đình Bình Thủy có 2 kỳ lễ hội lớn gắn liền với truyền thống sản xuất nông nghiệp là lễ Kỳ yên thượng điền vào dịp rằm tháng 4 và Kỳ yên hạ điền vào dịp rằm tháng Chạp. Lễ “Thượng điền” nhằm báo với các vị thần sắp vào mùa vụ mới, cầu cho mưa thuận gió hòa, ruộng đồng tươi tốt; lễ “Hạ điền” được tổ chức vào dịp thu hoạch xong mùa màng trong năm, bà con làm lễ tạ ơn. Hai kỳ lễ hội cũng là dịp để nhân dân ghi nhớ công lao của các bậc tiền nhân đã dựng nên cơ nghiệp, xây dựng quê hương thanh bình, no ấm, đồng thời tổ chức các trò chơi dân gian, diễn hội làng, hát bội, hát cải lương với những tuồng tích xưa để tế thần và phục vụ bà con...

Đã qua 100 năm nhưng những nét truyền thống trong lễ hội ở đình

Bình Thủy vẫn được giữ nguyên. Lễ Kỳ yên thượng điền có tất cả các lễ: lễ đưa sắc thần du ngoạn, lễ tế Thần Nông, lễ thay khăn sắc thần, lễ xây châu, lễ tế bàn soạn, lễ túc yết, lễ chánh tế, lễ tôn vương, lễ tế Sơn Quân và cuối cùng là lễ tống khách. Các nghi lễ đều được tiến hành long trọng. Ngày xưa, Bình Thủy có “lục ấp” là: Bình Dương, Bình Yên, Bình Lạc, Bình Nhựt, Bình Phó, Bình Thường. Mỗi kỳ lễ hội, Ban Trị sự của mỗi ấp đều đến đình dâng lễ vật. Đến nay, các địa danh hành chính đã có nhiều thay đổi nhưng Ban Trị sự của “lục ấp” vẫn được duy trì và ở đình vẫn có khu vực dành riêng cho “lục ấp” dâng hương, lễ vật. Riêng phần hội với các hoạt động vui chơi, văn nghệ, thể thao... được tổ chức phù hợp với cuộc sống đương đại.

Nếu hai lễ Kỳ yên mang những nét tín

ngưỡng tâm linh thì lễ giỗ Thủ Khoa Bùi Hữu Nghĩa lại hướng vào truyền thống hiếu học, yêu nước thương dân. Lễ giỗ diễn ra vào ngày 20 tháng giêng hằng năm để tôn vinh một nhà thơ yêu nước, một danh nhân văn hóa của địa phương. Bên cạnh đó còn có giỗ tổ Hùng Vương (10 tháng 3 âm lịch) được tổ chức những năm gần đây đã trở thành một lễ hội quan trọng. Lễ giỗ Quốc Tổ vẫn thu hút rất đông người về dự, thành kính dâng hương tưởng nhớ công ơn dựng nước và giữ nước của các vua Hùng.

Quận Bình Thủy còn có nhiều ngôi chùa là di tích văn hóa, lịch sử như chùa Hội Linh, Nam Nhã Đường, Long Quang cổ tự cùng nhiều ngôi chùa khác. Mỗi chùa đều có những hoạt động văn hóa, lễ hội truyền thống vào các ngày rằm, lễ, tết... góp phần làm cho đời sống tinh thần, văn hóa tín ngưỡng

của nhân dân thêm phong phú.

*** Vai trò của Nhà nước trong việc tổ chức, quản lý lễ hội**

Lễ hội có vai trò quan trọng trong việc bảo lưu và truyền bá các giá trị văn hóa truyền thống, góp phần giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc. Bước sang thời kỳ đổi mới, lễ hội cổ truyền là phương tiện hữu hiệu để quảng bá, giới thiệu văn hóa, con người và vùng đất với bạn bè trong nước và quốc tế; đồng thời trở thành nguồn lực quan trọng thúc đẩy phát triển kinh tế xã hội thông qua hình thức tham quan du lịch.

Tuy nhiên, khi quy mô lễ hội không còn bó hẹp ở một làng quê nhỏ bé mà ngày càng mở rộng với số người đến dự ngày càng đông thì rất cần đến sự quản lý của Nhà nước, nhất là các hoạt động về mặt tôn giáo. Bởi công tác tổ chức và quản lý lễ hội có vai trò quyết định để lễ hội cổ truyền phát triển đúng hướng. Ban tổ chức quản lý cấp Nhà nước không chỉ định hướng cho sự phát triển đúng đắn của lễ hội cổ truyền mà còn giải quyết những công việc cụ thể mà cộng đồng dân cư khó giải quyết như: đầu tư cơ sở vật chất, hệ thống

giao thông, bến bãi quy mô lớn... Đặc biệt là việc huy động các lực lượng liên ngành để giữ gìn công tác an ninh trật tự, giao thông, vận tải, y tế, thông tin truyền thông...

Quản lý và tổ chức lễ hội tốt là làm thế nào vừa đảm bảo được tính thiêng liêng của các nghi lễ cổ truyền, giữ gìn được những giá trị tốt đẹp, tránh được những biểu hiện của mê tín dị đoan, lừa đảo... Bên cạnh phần “lễ”, phải phát huy phần “hội” với các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể thao phong phú, hấp dẫn, vừa phù hợp với thị hiếu công chúng, vừa đảm bảo tính giáo dục, nhân văn.

*** Gìn giữ và phát huy**

Thời gian qua, việc giữ gìn, phát huy các lễ hội cổ truyền trên địa bàn được Quận ủy, HĐND, UBND quận Bình Thủy quan tâm thực hiện cùng với sự hỗ trợ của các sở, ngành của thành phố với nhiều hoạt động: trùng tu, tôn tạo cơ sở vật chất của các đình, chùa, di tích; nâng cấp qui mô các lễ hội lớn; tạo điều kiện thúc đẩy du lịch thông qua các lễ hội, các di tích ở địa phương...

Điển hình như, năm 2011, đình Bình Thủy hoàn thành việc nâng cấp, mở rộng: sân đình được mở ra

tận bến sông với bờ kè có lan can vững chắc, cổng tam quan ở bến đình được xây dựng qui mô, nhà chờ, sân bãi khang trang. Năm 2012, Khu tưởng niệm Thủ khoa Bùi Hữu Nghĩa được khánh thành trên diện tích 10.000 m².... Kể từ đó, các lễ hội Kỳ yên, lễ giỗ Thủ khoa Bùi Hữu Nghĩa cũng được nâng tầm tổ chức từ cấp phường lên cấp quận, đồng thời được thành phố hỗ trợ, đầu tư các chương trình văn nghệ, thể thao, giúp mở rộng qui mô lễ hội, tăng sức hút du khách.

Các nghi thức truyền thống trong các lễ hội luôn được tôn trọng và giữ gìn, thể hiện được sự trang trọng và thiêng thiêng của lễ hội. Bên cạnh đó, Quận ủy, HĐND, UBND quận Bình Thủy luôn cố gắng phát huy, đổi mới phần hội. Lễ giỗ Thủ khoa Bùi Hữu Nghĩa lần thứ 143 vừa qua, chương trình nghệ thuật “Sáng mãi Rồng Vàng” được tổ chức qui mô, hoành tráng, hấp dẫn với sự góp mặt của các nghệ sĩ, ca sĩ nổi tiếng của TP Hồ Chí Minh, TP Cần Thơ. Hay lễ Kỳ yên thượng điền đình Bình Thủy năm 2014 có nhiều nét mới. Ông Vũ Mạnh Khang, Trưởng phòng Văn hóa Thông tin quận Bình Thủy cho biết: “Năm nay

có hội thi gói và nấu bánh tét, hội thi hoa lan, giải vô địch Vovinam thành phố, triển lãm bộ ảnh kỷ niệm 60 năm chiến thắng Điện Biên Phủ, tham gia trưng bày của Nhà sách Phương Nam... nhằm tạo nên những nét mới và phong phú cho lễ hội”.

Góp phần tạo nên thành công của các lễ hội là sự tham gia của 8 phường trên địa bàn quận cùng các tầng lớp nhân dân. Bà Phạm Thị Chính, Chủ tịch Hội Liên hiệp Phụ nữ phường Bình Thủy, cho biết: “Hằng năm, Hội phụ nữ kết hợp với Đoàn Thanh niên và các đoàn thể khác của phường tham

gia tích cực các hoạt động hội thi hay thể thao, trò chơi dân gian... tại các lễ hội của quận. Đây cũng là sân chơi để các chị em thể hiện sự khéo léo, đảm đang cùng tinh thần đoàn kết”. Đặc biệt, các lễ hội đều được thực hiện dưới hình thức “xã hội hóa” với sự đóng góp, tài trợ của các mạnh thường quân, các nhà hảo tâm và đông đảo nhân dân.

Ở góc độ quản lý, chính quyền địa phương cùng các lực lượng chức năng luôn nỗ lực duy trì an ninh trật tự, an toàn giao thông, vệ sinh môi trường, bài trừ mê tín dị đoan trong các lễ hội ở Bình Thủy.

Đặc biệt, những người đến dâng hương tại các lễ hội đều thành tâm, không chen lấn, xô đẩy hay gây hấn... Tất cả góp phần tạo nên nét văn minh trong đời sống văn hóa tinh thần của nhân dân quận Bình Thủy nói riêng và nhân dân TP Cần Thơ nói chung. Nhờ vậy, theo thống kê của Phòng Văn hóa Thông tin quận Bình Thủy, khách du lịch đến tham quan tại các điểm di tích trên địa bàn quận năm 2012 khoảng 80.000 lượt, năm 2013 có hơn 128.000 lượt khách trong nước và gần 32.500 lượt khách nước ngoài.

Lễ Kỳ Yên Thượng Diên Bình Thủy

Ảnh: Thi Nhân